

Σεξουαλική βία εναντίον παιδιών και νέων ανθρώπων στον αθλητισμό

— Τι είναι η σεξουαλική βία;

Η «σεξουαλική βία» είναι ένας ευρύς όρος ο οποίος περιλαμβάνει τη σεξουαλική παρενόχληση και τη σεξουαλική κακοποίηση και δύναται να οριστεί ως: μια σεξουαλική πράξη η οποία διαπράττεται ή επιχειρείται από ένα άλλο πρόσωπο, χωρίς την ελεύθερη συγκατάθεση του θύματος ή εναντίον κάποιου ο οποίος είναι ανήμπορος να δώσει τη συγκατάθεσή του ή να την αρνηθεί (Basile et al., 2014). Ως σεξουαλική κακοποίηση ορίζεται συνήθως κάθε σεξουαλική δραστηριότητα/πράξη στην οποία λαμβάνει μέρος ένα παιδί το οποίο δεν είναι σε θέση να την κατανοήσει πλήρως, δεν είναι σε θέση να δώσει τη συγκατάθεσή του μετά από ενημέρωση, ή δεν είναι αναπτυξιακά προετοιμασμένο και ως εκ τούτου δεν μπορεί να συναινέσει. Ως σεξουαλική παρενόχληση νοείται κάθε λεκτική, μη λεκτική ή σωματική συμπεριφορά με προσέγγιση σεξουαλικού χαρακτήρα προς ένα άτομο ή μια ομάδα ανθρώπων, είτε εκ προθέσεως είτε όχι, νόμιμη ή παράνομη, που βασίζεται στην κατάχρηση εξουσίας και εμπιστοσύνης και θεωρείται από το θύμα ή από τον παρευρισκόμενο/η ως ανεπιθύμητη ή εξαναγκαστική (Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή, 2007). Η έννοια αυτή περιλαμβάνει επίσης τις εξ αποστάσεως σεξουαλικές πράξεις (π.χ. παραγωγή πορνογραφικής φωτογραφίας ή αποπλάνηση μέσω διαδικτύου).

— Πόσο συχνά συμβαίνει ;

Έρευνες δείχνουν, ότι ένα στα πέντε παιδιά ή νεαρά άτομα στην Ευρώπη είναι θύματα κάποιας μορφής σεξουαλικής βίας (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2007). Στον αθλητισμό, οι έρευνες πάνω σ' αυτό το θέμα είναι σχετικά καινούργιες και προέρχονται από έναν μικρό αριθμό χωρών. Μελέτες σχετικές με τη σεξουαλική παρενόχληση στον αθλητισμό δίνουν ως εκτιμώμενα ποσοστά 3% έως 52% και για τη σεξουαλική κακοποίηση 0,2% έως 9,7% (Parent & Fortier 2017). Η μεγάλη διακύμανση των εκτιμήσεων μπορεί να εξηγηθεί από τις διαφορές που υπάρχουν στη μεθοδολογία και τους ορισμούς που χρησιμοποιούνται.

Δεν είναι σαφές εάν οι διακυμάνσεις αυτές προκύπτουν από πραγματικές διαφορές στον κίνδυνο να υποστούν σεξουαλική κακοποίηση/βία στις διάφορες αναφερόμενες κουλτούρες, ή αν προκύπτουν από εννοιολογικές διαφορές.

Σε κάθε περίπτωση, εάν οι μελέτες διατηρούσαν έναν ορισμό της σεξουαλικής βίας, συμπεριλαμβανομένης της κακοποίησης μεταξύ των συνομήλικων και της βίας χωρίς σωματική επαφή, τα προαναφερόμενα ποσοστά θα αυξάνονταν σημαντικά.

— Ποια είναι τα θύματα της σεξουαλικής βίας στον αθλητισμό;

Κάθε αθλητής ανεξαρτήτως ηλικίας, αθλητικών ικανοτήτων, φύλου, εθνικότητας, φυλής ή εθνότητας, κοινωνικής τάξης, εκπαιδευτικού επιπέδου, σεξουαλικού προσανατολισμού ή αναπηρίας δύναται να υπάρξει στόχος σεξουαλικής βίας. Παρόλο που η σεξουαλική βία εξακολουθεί να θεωρείται ως πρόβλημα μεταξύ «ενός άνδρα δράστη και μιας γυναίκας θύματος», πρόσφατες μελέτες δεν έδειξαν καμία διαφορά (ή ελάχιστες διαφορές) μεταξύ του ποσοστού των δραστών αγοριών και κοριτσιών στο αθλητικό περιβάλλον. (Parent & Fortier 2017·Vertommen et al, 2016).

Ωστόσο, μελέτες δείχνουν ότι οι νέοι αθλητές που αγωνίζονται σε διεθνές επίπεδο αναφέρουν περισσότερες περιπτώσεις σεξουαλικής βίας από τους αθλητές που αγωνίζονται σε χαμηλότερο επίπεδο. Ομοίως, ευάλωτες υποομάδες όπως αθλητές ΛΟΑΤ (κοινότητα Λεσβίων, Ομοφυλοφίλων, Αμφιφυλόφιλων και Τρανς), μέλη εθνικών μειονοτήτων ή άτομα με αναπηρίες, εκτίθενται περισσότερο στη σεξουαλική βία στους κόλπους του αθλητισμού.

— Ποιοι είναι οι δράστες σεξουαλικής βίας στον αθλητισμό;

Άνδρες, γυναίκες και νέοι είναι δράστες σεξουαλικής βίας. Προπονητές και άλλα μέλη του στενού περιβάλλοντος είναι συχνά δράστες σεξουαλικής κακοποίησης, αλλά οι συναθλητές/τριες είναι πιο πιθανό να είναι δράστες σεξουαλικής παρενόχλησης από τους προπονητές (Mountjoy et al., 2016). Η σεξουαλική παρενόχληση από τους συναθλητές (Α-Γ) συχνά περιλαμβάνει περισσότερους από έναν δράστες. Ωστόσο, όταν προπονητές εμπλέκονται σε περιστατικά σεξουαλικής βίας εναντίον παιδιών ή νέων ατόμων στον αθλητισμό, τα περιστατικά τείνουν να είναι πιο σοβαρά (Vertommen et al, 2017).

— Ποιοι είναι οι παράγοντες επικινδυνότητας της σεξουαλικής βίας στον αθλητισμό;

Τα αθλήματα χαρακτηρίζονται από μοναδικές δομές και πολιτιστικά στοιχεία, των οποίων οι ιδιαιτερότητες είναι η μεγάλη ανοχή στη βία και τους τυχαίους σωματικούς τραυματισμούς (θεωρούνται αναπόσπαστο μέρος της πρακτικής του παιχνιδιού), μια άνιση σχέση ισχύος μεταξύ προπονητών και αθλητών και μια αυταρχική ηγεσία. Συνδυαστικά με την αναλογία ανδρών/γυναικών, όπου κυριαρχούν οι άντρες, με συχνά αναπόφευκτη σωματική επαφή και συστήματα ανταμοιβής, αυτές οι συνθήκες προάγουν ένα κλίμα που ευνοεί τη σεξουαλική βία εναντίον παιδιών και νέων αθλητών.

Υπάρχει ένα πλαίσιο υψηλού κινδύνου στον αθλητισμό σε χώρους και σε περιπτώσεις όπως:

- ▶ αποδυτήρια
- ▶ ντους
- ▶ κοινοχρησία ΙΧ αυτοκινήτων
- ▶ διανυκτερεύσεις κατά τη διάρκεια προπονήσεων ή αγώνων

Ωστόσο, υπάρχουν ακόμη άνθρωποι που δεν συσχετίζουν τον αθλητισμό με τη σεξουαλική βία. Παραθέτουμε ορισμένα από τα οργανωτικά χαρακτηριστικά που θεωρούνται ότι συμβάλλουν στην αύξηση της σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης: αθλητική κουλτούρα, ανεκτική σε ανάρμοστη σεξουαλική συμπεριφορά-μάρτυρες που αγνοούν τα σημάδια της σεξουαλικής βίας ή που τα εγκρίνουν ή τα αποδέχονται σιωπηρά- αποδοχή των διακρίσεων και ανισοτήτων μεταξύ γυναικών και ανδρών (Mountjoy et al., 2016).

Είναι επίσης δύσκολο να ομολογήσει κανείς ότι υπήρξε θύμα σεξουαλικής βίας στον αθλητισμό. Το ταμπού είναι ίσως ακόμη πιο εδραιωμένο από ό,τι σε άλλα περιβάλλοντα: οι αθλητές υποτίθεται ότι είναι ισχυροί και η ευπάθεια/ευαλωτότητα θεωρείται αδυναμία.

Η υπερβολική φιλοδοξία των υποσχόμενων νέων αθλητών τους καθιστά ιδιαίτερα ευάλωτους και τους ωθεί να παραμείνουν σιωπηλοί. Φοβούνται τις αρνητικές συνέπειες με τις οποίες τους απειλεί ο δράστης (όπως, για παράδειγμα, να αναγκαστούν να εγκαταλείψουν τον αθλητισμό) εάν αποκαλυφθεί το μυστικό τους.

— Υπάρχουν κάποια αθλήματα σε σύγκριση με άλλα, στα οποία οι αθλητές/τριες κινδυνεύουν περισσότερο;

Θεωρείται συχνά ότι τα ατομικά αθλήματα ή/και τα αθλήματα επαφής είναι πιο επικίνδυνα από άλλα αθλήματα. Ωστόσο, μέχρι σήμερα, δεν υπάρχουν επιστημονικά στοιχεία που να το επιβεβαιώνουν. Ο τύπος της αθλητικής ενδυμασίας, το είδος της σωματικής επαφής και το αγώνισμα/άθλημα δεν αποτελούν παράγοντες κινδύνου για σεξουαλική παρενόχληση ή κακοποίηση στον αθλητισμό (Fasting et al. 2004).

— Ποιες είναι οι επιπτώσεις/συνέπειες;

Μελέτες εκτός αθλητισμού δείχνουν ότι η σεξουαλική βία που προκαλείται κατά την παιδική ηλικία ή την εφηβεία, μπορεί να έχει καταστροφικές επιπτώσεις στη σωματική, ψυχολογική και κοινωνική υγεία, βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα. Τραυματισμοί και ασθένειες, κακές επιδόσεις, διατροφικές διαταραχές, μετατραυματικό στρες, αυτοτραυματισμός, χαμηλή αυτοεκτίμηση, συμπεριφορικά προβλήματα, μαθησιακές δυσκολίες, ακράτεια, απειθαρχία, παρορμητική συμπεριφορά, συναισθηματικά προβλήματα, άγχος, κατάθλιψη και αυξημένος κίνδυνος αυτοκτονίας είναι όλες πιθανές συνέπειες της σεξουαλικής βίας. Δεν υπάρχει λόγος να πιστεύουμε ότι η ύπαρξη τέτοιας βίας στον αθλητικό χώρο θα είχε λιγότερο σοβαρές συνέπειες απ' ό,τι εάν συνέβαινε σε άλλο πλαίσιο, εκτός αθλητικού περιβάλλοντος.

Η σεξουαλική βία επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις και σε οργανωτικό επίπεδο. Συγκεκριμένα, βλάπτει/προσβάλλει την εικόνα/φήμη των αθλητών, οδηγεί στην παραίτησή τους και στην απώλεια χορηγών.

— Βασικές αναφορές

Basile K. et al., "Sexual violence surveillance: uniform definitions and recommended data elements (2.0)", National Center for Injury Prevention and Control, Atlanta, 2014.

Council of Europe, *Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse*, 2007.

International Olympic Committee, Consensus Statement on Sexual Harassment and Abuse in Sport, Lausanne: IOC, 2007 (Definitions are updated in the 2016 IOC consensus).

Mountjoy M. et al., The IOC Consensus Statement: Harassment and abuse (non-accidental violence) in sport, *British Journal of Sports Medicine* 50, 2016, pp. 1019–1029; <http://doi.org/10.1136/bjsports-2016-096121>

Parent S., Disclosure of sexual abuse in sport organizations: a case study, *Journal of Child Sexual Abuse* 20(3), 2011; <http://doi.org/10.1080/10538712.2011.573459>

Parent S. & Fortier K., Prevalence of interpersonal violence against athletes in the sport context. *Current Opinion in Psychology* 16(16), 2017, pp. 165–169; <http://doi.org/10.1016/j.copsyc.2017.05.012>

Vertommen T. et al., Proving perpetrators of interpersonal violence against children in sport based on a victim survey, *Child Abuse & Neglect* 63, 2017, pp.172–182; <http://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.11.029>

Vertommen T. et al., Interpersonal violence against children in sport in the Netherlands and Belgium, *Child Abuse and Neglect* 51, 2016, pp. 223–236; <http://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.10.006>

Fasting K., Brackenridge C. H. and Sundgot-Borgen J., Prevalence of sexual harassment among Norwegian female elite athletes in relation to sport type, *International Review for the Sociology of Sport*, vol. 39, 2004, pp. 373–386.

start to talk.org